

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2228/2542

นาย จันตา ประเสริฐ สังข์โจทก์ นาย ทอง จันทร หล้าบ้านโพน โดนนางยอมหรือพยอม หล้าบ้านโพนจำเลย ผู้เข้า เป็น คู่ความ แทน กับพวกจำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 150, ป.ที่ดิน มาตรา 58 ทวิ

ย่อ / หลักกฎหมาย

เมื่อศาลชั้นต้นสั่งรับฎีกาของโจทก์แล้ว คดีจึงอยู่ในระหว่าง การพิจารณาของศาลฎีกา ศาลชั้นต้น ไม่มีอำนาจสั่งอนุญาตหรือ ไม่อนุญาตให้ ย. เข้ามาเป็นคู่ความแทนที่จำเลยที่ 1 ผู้มีหนี้ได้ การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งดังกล่าวจึงไม่ชอบ แต่เมื่อศาลชั้นต้นสอบข้อเท็จจริงแล้วพบว่า ย. เป็นทายาทของจำเลยที่ 1 ผู้มีหนี้ และจำเลยที่ 1 ถึงแก่ความตายแล้วจริง ศาลฎีกาจึงมีคำสั่งตั้ง ย.เข้าเป็นคู่ความแทนที่จำเลยที่ 1 ผู้มีหนี้ต่อไป จำเลยที่ 1 ชายที่ดินที่พิพาทให้แก่ ค. ในระยะเวลาห้ามโอนภายใน 10 ปี ตามกฎหมาย แม้ตามสัญญาซื้อขายจะมีข้อความระบุว่าจำเลยที่ 1 พร้อมจะโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่ผู้ซื้อในเมื่อผู้ซื้อ เรียกร้องได้ตลอดเวลา และมีข้อความว่าจำเลยที่ 1 ได้มอบหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3 ก.) ให้แก่ผู้ซื้อแล้วก็ตาม แต่ก็เห็นได้ว่าสัญญาซื้อขายที่ดินดังกล่าวระหว่าง ค. กับจำเลยที่ 1 ทั้งสองฝ่ายมุ่งประสงค์ที่จะโอนสิทธิครอบครอง ในที่ดินดังกล่าวพร้อมหนังสือรับรองการทำประโยชน์สำหรับที่ดิน นั้น (น.ส.3 ก.) ให้แก่กัน ข้อความดังกล่าวระบุไว้ก็เพื่อหลีกเลี่ยงข้อกำหนดห้ามโอน นิติกรรมการซื้อขายที่ดินตามคำฟ้องระหว่าง ค. กับจำเลยที่ 1 จึงเป็นนิติกรรมที่มีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามขัดแจ้งโดยกฎหมาย ตกเป็นโมฆะ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 ย่อมไม่มี ผลบังคับ จึงต้องถือว่า ค. ครอบครองที่ดินพิพาทแทนจำเลยที่ 1 อยู่ตลอดเวลา แม้ ค. จะครอบครองที่ดินดังกล่าวมานานเพียงใด ก็ไม่ได้สิทธิครอบครอง ดังนั้น แม้โจทก์จะซื้อที่ดินพิพาท จาก ค. และรับโอนการครอบครองที่ดินดังกล่าวมาเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลา 10 ปี ที่กฎหมายห้ามโอนแล้วก็ตาม แต่เมื่อ ค. ผู้โอนไม่มีสิทธิครอบครองในที่ดินนั้น โจทก์ผู้รับโอนย่อมไม่มีสิทธิได้ไปกว่าสิทธิที่ ค. ผู้โอนมีอยู่ โจทก์จึงไม่ได้สิทธิครอบครองในที่ดินตามคำฟ้อง และต้องฟังว่าโจทก์ ครอบครองที่ดินดังกล่าวแทนจำเลยที่ 1 โจทก์ครอบครองที่ดินพิพาทแทนจำเลยที่ 1 ตลอดมาและโจทก์ก็ได้บรรยายในคำฟ้องให้ปรากฏว่าโจทก์ได้บอกกล่าว เปลี่ยนลักษณะแห่งการยึดถือครอบครองโดยบอกกล่าวไปยัง จำเลยที่ 1 หรือจำเลยที่ 2 คำฟ้องของโจทก์จึงไม่มี ประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยในปัญหาดังกล่าว

คำพิพากษา

โจทก์ฟ้องขอให้พิพากษาว่า โจทก์มีสิทธิครอบครองที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3 ก.) เลขที่ 629ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดขอนแก่น นิติกรรมจำนองที่ดินดังกล่าวระหว่างจำเลยที่ 2 กับจำเลยที่ 3 เป็นโมฆะ ให้เพิกถอนคำขอออกใบแทนและใบแทนหนังสือรับรองการทำประโยชน์ดังกล่าวกับให้เพิกถอนการจดทะเบียนซื้อขายที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ดังกล่าวระหว่างจำเลยที่ 1 กับจำเลยที่ 2 และการจดทะเบียนจำนองที่ดินดังกล่าวระหว่างจำเลยที่ 2กับจำเลยที่ 3 และให้จำเลยที่ 1 จดทะเบียนโอนที่ดินดังกล่าวให้แก่โจทก์ หากไม่ปฏิบัติตาม ให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาจำเลยที่ 1 และที่ 2 ให้การว่าจำเลยที่ 1 ชายที่ดินตามคำฟ้อง และส่งมอบการครอบครองพร้อมหนังสือรับรองการทำประโยชน์

ให้แก่นางทองผัด เพื่อแป เมื่อประมาณปี 2525 ต่อมานางทองผัดตาย ทายาทของนางทองผัดชาย ที่ดินดังกล่าวให้บุคคลอื่น และมีการขายที่ดินนั้นต่อไปอีกหลายทอดจนถึงโจทก์จำเลยที่ 2 ซื้อมีที่ดินตามคำฟ้องจากจำเลยที่ 1 ซึ่งขอออก น.ส.3 ก.แทนฉบับเดิม โดยสุจริตและเสียค่าตอบแทน โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง ขอให้ยกฟ้องจำเลยที่ 3 ให้การว่า จำเลยที่ 3 รับจำนองที่ดินตามคำฟ้องจากจำเลยที่ 2 โดยสุจริตและเสียค่าตอบแทน การซื้อขายที่ดินดังกล่าวระหว่างจำเลยที่ 1 กับนายคำตาล ชาตินาฝ่าย ขัดต่อประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 58 ทวิ ซึ่งห้ามโอนภายใน 10 ปี จึงตกเป็นโมฆะ โจทก์ไม่มีสิทธิครอบครองในที่ดินดังกล่าวและโจทก์ไม่ได้เข้าครอบครองที่ดินนั้น จำเลยที่ 2 ผู้ครอบครองที่ดินดังกล่าวเกินกว่า 1 ปี แล้ว ขอให้ยกฟ้องศาลชั้นต้นเห็นว่าคดีพอวินิจฉัยได้ จึงมีคำสั่งให้งดสืบพยานโจทก์และพยานจำเลยแล้วพิพากษายกฟ้องโจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษายืนโจทก์ฎีกาศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ปรากฏว่าก่อนยื่นคำแก้ฎีกาของโจทก์ที่ศาลชั้นต้นสั่งรับไว้แล้ว จำเลยที่ 1 ถึงแก่ความตาย โจทก์ยื่นคำร้องขอให้ศาลชั้นต้นออกหมายเรียกนางยอมหรือพยอม หล้าบ้านโพนภริยาจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นทายาทของจำเลยที่ 1 และมีภูมิลำเนาแห่งเดียวกันกับจำเลยที่ 1 เข้ามาเป็นคู่ความแทนที่จำเลยที่ 1 ผู้มรณะ ทนายจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นทนายของนายยอมหรือพยอมด้วยแถลงรับว่า นางยอมหรือพยอมเป็นทายาทของจำเลยที่ 1 จริงและขอยื่นคำแก้ฎีกาต่อไปศาลชั้นต้นอนุญาตให้นางยอมหรือพยอมเข้าเป็นคู่ความแทนที่จำเลยที่ 1 ผู้มรณะ ดังนี้เมื่อศาลชั้นต้นสั่งรับฎีกาของโจทก์แล้ว คดีจึงอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกาศาลชั้นต้นไม่มีอำนาจสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้นางยอมหรือพยอมเข้ามาเป็นคู่ความแทนที่จำเลยที่ 1 ผู้มรณะได้การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งดังกล่าวจึงไม่ชอบ ให้ยกคำสั่งของศาลชั้นต้นที่อนุญาตให้นางยอมหรือพยอมเข้าเป็นคู่ความแทนที่จำเลยที่ 1 ผู้มรณะแต่เมื่อศาลชั้นต้นสอบทนายจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นทนายของนางยอมหรือพยอมด้วยแล้วฟังข้อเท็จจริงว่านางยอมหรือพยอมเป็นทายาทของจำเลยที่ 1 ผู้มรณะและจำเลยที่ 1 ถึงแก่ความตายแล้วจริง ทั้งโจทก์ก็เป็นฝ่ายที่ขอให้ศาลชั้นต้นออกหมายเรียกนางยอมหรือพยอมซึ่งเป็นทายาทของจำเลยที่ 1 เข้ามาเป็นคู่ความแทนที่จำเลยที่ 1 ผู้มรณะเองโดยไม่คัดค้านการเข้าเป็นคู่ความแทนที่จำเลยที่ 1 ดังกล่าวแต่อย่างใด ศาลฎีกาจึงมีคำสั่งตั้งนางยอมหรือพยอม หล้าบ้านโพนเข้าเป็นคู่ความแทนที่จำเลยที่ 1 ผู้มรณะต่อไปพิเคราะห์แล้ว ข้อเท็จจริงตามคำฟ้องของโจทก์และคำให้การของจำเลยฟังได้ว่า ที่ดินตามคำฟ้องเป็นที่ดินที่มีหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3 ก.) ที่มีชื่อของจำเลยที่ 1 เป็นผู้มีสิทธิครอบครองทางราชการออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3 ก.) สำหรับที่ดินดังกล่าวให้แก่จำเลยที่ 1 เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2520 และมีข้อกำหนดห้ามโอนภายใน 10 ปี ตามมาตรา 58 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ต่อมาวันที่ 12 กรกฎาคม 2526 จำเลยที่ 1 ขายที่ดินนั้นให้แก่นายคำตาล ชาตินาฝ่าย พร้อมกับมอบการครอบครองที่ดินดังกล่าวและหนังสือรับรองการทำประโยชน์ให้แก่ผู้ซื้อ วันที่ 25 สิงหาคม 2536 จำเลยที่ 1 ไปแจ้งความไว้เป็นหลักฐานที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ว่า หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3 ก.) สำหรับที่ดินดังกล่าวหายไปและจำเลยที่ 1 นำหลักฐานการแจ้งความดังกล่าวไปขอออกใบแทนหนังสือรับรองการทำประโยชน์ในที่ดินนั้นแล้วจดทะเบียนโอนขายที่ดินดังกล่าวให้แก่จำเลยที่ 2 เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2536 ต่อจากนั้นจำเลยที่ 2 จึงนำที่ดินนั้นไปจำนองไว้แก่จำเลยที่ 3 ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยตามฎีกาของโจทก์มีว่า โจทก์ได้สิทธิครอบครองในที่ดินตามคำฟ้องหรือไม่ เห็นว่า ขณะที่จำเลยที่ 1 ขายที่ดินตามคำฟ้องให้แก่นายคำตาลนั้น ที่ดินดังกล่าวยังอยู่ในระยะเวลาห้ามโอนภายใน 10 ปี ตามกฎหมาย แม้ตามสัญญาซื้อขายเอกสารท้ายฟ้องหมายเลข 2 จะมี

ข้อความระบุว่าจำเลยที่ 1 พร้อมจะโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่ผู้ซื้อในเมื่อผู้ซื้อเรียกได้ว่าได้ตลอดเวลาและมีข้อความว่าจำเลยที่ 1 ได้มอบหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3 ก.) ให้แก่ผู้ซื้อแล้วก็ตาม แต่เห็นได้ว่าสัญญาซื้อขายที่ดินดังกล่าวระหว่างนายคำตาลกับจำเลยที่ 1 นั้น ทั้งสองฝ่ายมุ่งประสงค์ที่จะโอนสิทธิครอบครองในที่ดินดังกล่าวพร้อมหนังสือรับรองการทำประโยชน์สำหรับที่ดินนั้น (น.ส.3 ก.) ให้แก่กัน ข้อความที่ระบุดังกล่าวระบุไว้เพื่อหลีกเลี่ยงข้อกำหนดห้ามโอนดังกล่าวข้างต้นเท่านั้นนิติกรรมการซื้อขายที่ดินตามคำฟ้องระหว่างนายคำตาลกับจำเลยที่ 1 จึงเป็นนิติกรรมที่มีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย และตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 เมื่อสัญญาซื้อขายที่ดินดังกล่าวระหว่างนายคำตาลกับจำเลยที่ 1 ไม่มีผลบังคับ จึงต้องถือว่านายคำตาลครอบครองที่ดินนั้นแทนจำเลยที่ 1 อยู่ตลอดเวลา แม้นายคำตาลจะครอบครองที่ดินดังกล่าวมานานเพียงใดนายคำตาลก็ไม่ได้สิทธิครอบครอง ดังนั้น ถึงโจทก์จะซื้อที่ดินตามคำฟ้องจากนายคำตาลและรับโอนการครอบครองที่ดินดังกล่าวมาเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลา 10 ปี ที่กฎหมายห้ามโอนแล้วก็ตาม แต่เมื่อนายคำตาลผู้โอนไม่มีสิทธิครอบครองในที่ดินนั้น โจทก์ผู้รับโอนย่อมไม่มีสิทธิดีกว่าสิทธิที่นายคำตาลผู้โอนมีอยู่ โจทก์จึงไม่ได้สิทธิครอบครองในที่ดินตามคำฟ้อง และต้องฟังว่าโจทก์ครอบครองที่ดินดังกล่าวแทนจำเลยที่ 1 แม้โจทก์จะได้เข้าครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินนั้นตลอดมาก็ตามส่วนที่โจทก์ฎีกาว่า โจทก์ได้เข้ายึดถือหรือครอบครองที่ดินตามคำฟ้องด้วยเจตนาจะยึดถือเพื่อตนมาตั้งแต่ พ.ศ. 2531 โดยได้ปลูกไม้ไผ่ตงเต็มพื้นที่และล้อมรั้วลวดหนามรอบที่ดินดังกล่าวจนถึงปัจจุบัน จำเลยทั้งสามมิได้มาเกี่ยวข้องกับที่ดินนั้นเลย โจทก์จึงได้สิทธิครอบครองตามกฎหมายซึ่งศาลอุทธรณ์ภาค 1 ยังมีได้วินิจฉัยปัญหานี้ เห็นว่า เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า โจทก์ครอบครองที่ดินตามคำฟ้องแทนจำเลยที่ 1 ตลอดมาและโจทก์มิได้บรรยายในคำฟ้องให้ปรากฏว่าโจทก์ได้บอกกล่าวเปลี่ยนลักษณะแห่งการยึดถือครอบครองโดยบอกกล่าวไปยังจำเลยที่ 1 หรือจำเลยที่ 2 คำฟ้องของโจทก์จึงไม่มีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยในปัญหาดังกล่าว กรณีไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยฎีกาของโจทก์ในข้อนี้เพราะไม่ทำให้ผลแห่งคำวินิจฉัยเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างอื่นที่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 วินิจฉัยว่า โจทก์ไม่ได้สิทธิครอบครองในที่ดินตามคำฟ้องและไม่มีสิทธิขอให้เพิกถอนนิติกรรมซื้อขายที่ดินดังกล่าวระหว่างจำเลยที่ 1 กับจำเลยที่ 2 และการจำนองระหว่างจำเลยที่ 2 กับจำเลยที่ 3 และให้จำเลยที่ 1 จดทะเบียนโอนที่ดินนั้นแก่โจทก์ได้ คดีไม่จำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานต่อไป ศาลชั้นต้นสั่งสืบพยานทั้งสองฝ่ายและพิพากษายกฟ้องชอบแล้วนั้น ชอบแล้วพิพากษายืน

องค์คณะ

อัยยา ดิษยบุตร · ยินดี วัชรพงศ์ ต่อสุวรรณ · อภิชาติ สุขัคคานนท์

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://www.thaideka.online/deka/2228/2542>